

ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ В АГРАРНИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ

**ЖАРУН О.В., К.Е.Н., СТ.ВИКЛАДАЧ,
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА**

Проаналізовано стан підтримки аграрного сектора економіки країни та її регіонів за рахунок різних джерел інвестування з метою отримання ефективних результатів за наявності відповідного механізму використання.

The condition of support of agrarian sector of national economy and its regions at the expense of various sources of investment for the purpose of reception of effective results in the presence of the corresponding mechanism of use is analyzed.

Постановка проблеми. Забезпечення сталого розвитку та економічного зростання в галузі є пріоритетним завданням економічної політики країни. Саме інтенсивний тип розвитку сприяє поліпшенню всіх економічних показників за умов удосконалення дії факторів, основними з яких є праця, земля, капітал, підприємницькі здібності, наука та інформація. Виняткове значення для розширення аграрного виробництва набуває проблема інвестиційного забезпечення сільського господарства як на регіональному, так і на макрорівні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. При дослідженні проблем інвестиційного забезпечення аграрного сектору економіки України в умовах фінансової глобалізації і міжнародних кредитних і фінансових відносин вагомих наукових результатів досягли учені І.А. Сазонець, С. Марченко, А.А. Пересада, Ю.В. Полякова та інші. Проте недостатньо розробленими залишаються окремі питання активізації інвестиційної діяльності за рахунок різних джерел залучення з урахуванням особливостей регіонів країни.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз сучасного стану залучення інвестицій в сільське господарство і поліпшення інвестиційного клімату України і зокрема її регіонів.

Виклад основного матеріалу. Законодавчо визначено, що інвестиції - це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що

вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності для отримання прибутку або досягнення певних соціальних ефектів. Таким чином, інвестиції є засобом для одержання вигод (у вигляді доходу або прибутку) в першу чергу для інвестора, інакше буде просто відсутня мотивація для їх здійснення.

В сучасних умовах підприємства агропромислового комплексу постали перед проблемою нагромадження власного капіталу для здійснення або модернізації виробництва. Невирішеним залишається питання отримання довгострокових позичок в комерційних банках. Водночас, в агропромисловому виробництві спостерігається тенденція скорочення обсягів фінансових ресурсів у господарствах усіх форм власності. Внаслідок цього сформований раніше ресурсний потенціал, особливо у сільському господарстві, рік у рік вичерпується. Фактичні строки експлуатації більшості основних засобів у 2-2,5 рази перевищують нормативні.

Для подальшого розвитку аграрного сектора істотною перешкодою залишається висока зношеність основних засобів виробництва, застаріла техніка та технології. Зокрема, щорічне зношення основних засобів, насамперед технічних, у 10 разів перевищує їх оновлення. Через різке зниження платоспроможності сільськогосподарських товаровиробників фондоозброєність у галузі зменшилась у 4,5 рази.

Пріоритетними напрямками капітальних вкладень є: введення в дію тваринницьких приміщень; будівництво елеваторів, оптовороздрібних ринків сільськогосподарської продукції, заводів з альтернативних видів палива; зведення теплиць закритого ґрунту; будівництво комбікормових, силосних та сінажних споруд; рекультивация земель. В останні роки частка капітальних вкладень у розвиток сільського господарства України коливається в межах 5-7 відсотків. Це зумовлено відсутністю фінансових можливостей сільськогосподарських товаровиробників. За п'ять місяців 2009 року загальні обсяги інвестицій по Україні склали 56,7 % до відповідного періоду 2008 року. Станом на 1 липня 2009 року в агропромисловий комплекс України було залучено 7944,3 млн. грн. інвестицій в основний капітал (14,7 % від загального обсягу інвестицій в економіку – 54081,7 млн. гривень). З них 4756,5 млн. грн. вкладено в харчову та переробну промисловість, 3181,8 млн.

грн. у сільське господарство та 5,9 млн. грн у рибництво (відповідно 8,8%, 5,9 % та 0,01% від загального обсягу інвестицій в економіку). Обсяги залучення інвестицій в сільське господарство в порівнянні з відповідним періодом 2008 року становлять 54,3%, у тому числі: в галузі рослинництва 54,3%, тваринництва – 52,5%, надання послуг у рослинництві і тваринництві, облаштування ландшафту – 184,1%, рибальство та рибництво - 61,6%. Спостерігається зниження у I півріччі 2009 року темпів залучення інвестицій і в харчову промисловість, обсяги освоєння яких становлять 64,8 % до відповідного періоду 2008 року [2].

З початку 2009 року спостерігається зменшення обсягу освоєних інвестицій в основний капітал майже в усіх регіонах. У 2009 р. машинно-тракторний парк сільськогосподарських підприємств налічував: - 153,8 тис. тракторів (8 од. на 1000 га ріллі); - 36,8 тис. зернозбиральних комбайнів (3 од. на 1000 посівної площі зернових без кукурудзи); - 5,1 тис. бурякозбиральних машин (16 од. на 1000 га посівної площі буряків); - 2,9 тис. кукурудзозбиральних комбайнів (1,3 од. на 1000 га посівної площі кукурудзи). Енергетичні потужності в сільськогосподарських підприємствах становлять 53,9 млн. к. с. (280,7 к.с. на 100 га посівної площі).

На 1 січня 2009 р. особисті селянські та інші господарства населення мали в своєму розпорядженні 165,0 тис. тракторів та 19,8 тис. комбайнів. З метою прискорення оновлення машинно-тракторного парку сільськогосподарських товаровиробників державою фінансуються програми придбання вітчизняної сільськогосподарської техніки і обладнання на умовах фінансового лізингу та часткової компенсації вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва.

Потенційними джерелами отримання інвестиційних ресурсів для агропромислових підприємств може бути емісія облігацій та акцій, лізинг. Проте, підприємства недостатньою мірою використовують ці джерела через недосконалість законодавства та з інших причин. У 2009 році бюджетні асигнування у сільське господарство збільшилися проти 2003 року в 3,1 рази і становили 4,9 млрд. грн., крім того на утримання закладів аграрної освіти спрямовано 1,5 млрд. грн., на проведення наукових досліджень - 101,6 млн. грн.

В останні роки не спостерігається різке збільшення обсягів інвестицій не тільки в АПК, але й в економіці країни. Протягом 2005-2010 років частка інвестицій у структурі ВВП не перевищила 20-відсоткової позначки. Світовий досвід свідчить, що для стабільного економічного росту обсяг інвестицій повинен становити не менше 20-25 відсотків обсягу ВВП.

Сільське господарство, однак, поки що посідає незначне місце у пріоритетних напрямках залучення інвестицій в економіку України. Якщо взяти до уваги, що харчова промисловість одержує сировину від сільського господарства, то інвестиційна привабливість сільського господарства більш проявляється через розвиток харчової та легкої промисловостей.

За умови обмеження інвестиційних ресурсів одним з основних завдань держави є визначення пріоритетних сфер інвестування. В Україні, як і в багатьох інших державах, пріоритетність інвестування визначається територіями, на яких формуються спеціальні економічні зони (СЕЗ), та об'єктами, розміщеними на цих територіях. Проте, стимулюючи підприємницьку діяльність, створення зон не вирішує всіх економічних проблем. Тільки за рахунок вираженого державного регулювання в рамках довгострокових програм, які враховують всі аспекти економіки (відносини власності, структуру господарства, ринкові відносини, інфраструктуру, соціальну сферу), можливо досягти позитивних результатів.

У структурі інвестицій в економіку України важливе місце займають прямі іноземні інвестиції. Незважаючи на невелику частку в загальних інвестиціях, вони мають значний вплив на її розвиток. Станом на початок 2010 р. загальний обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну становив 40026,8 млн. дол. США, а в розрахунку на одну особу населення припадало 872,6 доларів США, що у 4,6 разів перевищує показник 2005 року. Динаміка росту прямих іноземних інвестицій приведена на рис.1 [4, с.10].

Станом на 01.07.09 починаючи, в агропромисловий комплекс України було залучено 2628,4 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій. З них вкладено 1792,1 млн. дол. США (4,7%) у 769 підприємств харчової та переробної промисловості та 836,3 млн. дол. США (2,2%) у 668 сільськогосподарських підприємств.

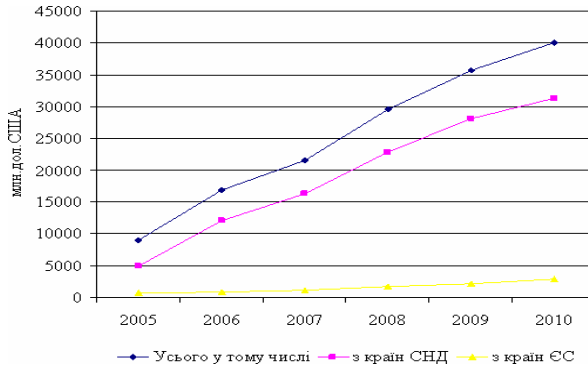


Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції в Україну (на початок року)

Станом на 01.01.10 структура прямих іноземних інвестицій в Україну за видами економічної діяльності представлена на рис.2 [4, с.25].

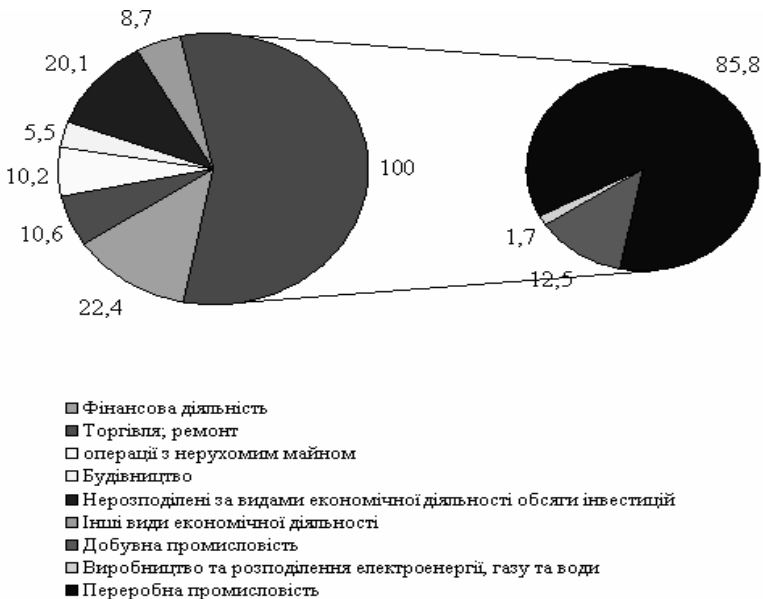


Рис. 2. Структура прямих іноземних інвестицій в Україну за видами економічної діяльності (на 01.01.2010)

Приріст іноземного капіталу за 6 місяців 2009 року склав 138,1 млн. дол. США, що в 3,4 рази менше, ніж за аналогічний період 2008 року. При цьому інвестиційні вкладення у харчову промисловість досягли 106,1 млн. дол. США. Обсяг залучення іноземних інвестицій в сільське господарство з початку року збільшився на 32 млн. дол. США.

Основними інвесторами в агропромисловий комплекс України є країни: в сільське господарство: Кіпр (317 млн. дол. США), Великобританія (133 млн. дол. США), Данія (56,8 млн. дол. США), Сполучені Штати Америки (51,5 млн. дол. США), Німеччина (41,1 млн. дол. США), Австрія (28,9 млн. дол. США) Франція (20,7 млн. дол. США), Російська Федерація (18,1 млн. дол. США).

Проте, багато потенційних іноземних інвесторів утримуються від інвестування в аграрний сектор України, мотивуючи це, насамперед, нестабільністю законодавства в державі, надмірним податковим тиском, неготовністю більшості українських партнерів дотримуватися договірних зобов'язань, нечіткою роботою судової системи та іншими фактами, що формують інвестиційний клімат держави.

Висновки. Вагомими причинами порівняно невеликих обсягів інвестицій, у тому числі й іноземних, в підприємства аграрної сфери є їх неоптимальна структура, низький загальний рівень роботи економічних служб в аграрних підприємствах, відсутність сприятливого середовища та обґрунтованої концепції економічного розвитку регіонів, зокрема концепції інвестиційної стратегії на перспективу з урахуванням регіональних особливостей. Зростає вплив і такого чинника, як відсутність налагодженої системи збуту сільськогосподарської продукції.

Література.

1. [Електронний ресурс] –Режим доступу:
<http://investmentzp.org.ua>
2. [Електронний ресурс] Режим доступу:
<http://www.minagro.kiev.ua>
3. Жарун О. Регіональні аспекти інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств Черкащини // О. Жарун / Економіка АПК.- 2008. - № 3. - С. 111-117.

4. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності // за ред. Л.М. Овденко / Статистичний збірник – К.: Держкомстат.– 2010. – 62с.

5. Інвестиційна політика в аграрному секторі України: проблеми та заходи щодо їх вирішення // М. Кобець, М. Пугачов, Н. Сеперович та ін.[За ред. Б. Суліханова] / Проект „Аграрна політика для людського розвитку”.-К.: Україна.-2003.- 43 с.

6. Кир'ян С.М. Стан та умови інвестування в аграрному секторі України // Вісник Полтавського державного сільськогосподарського інституту. - 2010.-№2. -С. - 62-65.

7. Орликовський М.О. Оцінка інвестиційної привабливості аграрного виробництва регіону // М.О. Орликовський / Економіка АПК. – 2007. - № 1. - С. 94-98.